

การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของชาวบ้าน
ชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

An Application of Five Precepts for Developing the People Behaviors of
the Community of Ban Mai Bhatana in Srivilai Sub District Srivilai District
Bueng Kan Province

พระพิรุฬห์ลักษณะฐิตธมโม (วารินทร์)¹

Phra Pirunluk Thitadhammo (Warin)¹

พระราเชนทร์ วิสาร์โท²

Phra Rachen Visaratho²

เจษฎา มุลยาพอ³

Jessada Moonyapor³

พระมหาสันติราษฎร์ ฆานสนธิ⁴

Phramaha Santirat Yannasunthi⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkai Campus¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา⁴

Mahamakut Buddhist University Lanna Campus⁴

Corresponding Author, Email: Santirat_@hotmail.com⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดหลักศีล 5 ของชาวพุทธบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ และ 3) เสนอแนวทางการประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของชาวพุทธบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า ศีลเป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ตั้งใจโดยลำดับจนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดหลักศีล 5 พบว่า ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 1 เป็นปัญหาจากการทำร้ายร่างกาย และการทะเลาะวิวาท ส่วนการฆ่าสัตว์

นั้นเป็นไปเพื่อทำอาหาร และมีบางส่วนเป็นการทำทารุณกรรมสัตว์ การละเมิดศีลข้อที่ 2 พบว่า มีปัจจัยอื่นในสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้มีการแสวงหาทรัพย์ การละเมิดศีลข้อที่ 3 พบว่าการทำผิดในเรื่องเพศนั้นเพราะความฟุ้งเฟ้อในด้านวัตถุนิยม การละเมิดศีลข้อที่ 4 นี้ ส่วนมากจะเป็นการกล่าวคำเท็จเล็ก ๆ น้อย ๆ การละเมิดศีลข้อที่ 5 พบว่า นอกจากปัญหาการติดสุราแล้วยังปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลเสียหายชุมชน เป็นอย่างมาก

ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ที่เราเดือดร้อนกันมากนั้น อยู่ที่ปัญหาการฆ่า การเบียดเบียนกันและกัน

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักศีล 5, พัฒนาพฤติกรรม, ชุมชนบ้านใหม่พัฒนา

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the concept of Five Precepts in Theravada Buddhism 2) to study the condition of problems and behavior of violation of Five Precepts of the Buddhists in Ban Maipattana, Srivilai Sub-district, Srivilai District, Buengkan Province and 3) to offer the guideline of application of Five Precepts for developing the Buddhists' behaviors in Ban Maipattana, Srivilai Sub-district, Srivilai District, Buengkan Province. This research was the qualitative research by analyzing the data from Tipitaka, Buddhist academic documents, related researches and the data from interview and to report the results of research with the descriptive analysis.

The results of research were found that the precepts are the practical items for creating the living condition to enhance the various practices to reach the good goal respectively until to reach the highest goal of life.

The problems and behaviors in violating the five precepts found that the problems resulting from the violation of this item are the problems from the physical harm and quarrel. While killing an animal has been done for cooking food and some have been done for the creatural persecution. The violation of the second precept was found that the causes of stealing the property consist of the other factors in various environments. The

violation of the third item was found that the sexual misconduct occurs because of the extravagance in materialism. The violation of the fourth item was that the majority is to tell a little bit lie. The violation of the fifth item was found that in addition to the problems of addicted alcohol, there are still the addicted drugs.

The path to develop the human beings' behaviors to abstain from killing was found that killing is the self-persecution and others to be troubled and the social problems make us more troublesome.

Keywords: An Application of Five Precepts, Developing the People' Behaviors, the Community of Ban Mai Pattana

บทนำ

การแสดงออกทางกาย วาจาของมนุษย์เรียกว่า พฤติกรรม (Behavior) ซึ่งเป็นผลมาจากการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่างๆ การกระทำของมนุษย์อาจสังเกตเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ การกระทำทางกาย เช่น การยืน เดิน นั่ง นอน เป็นต้น เรียกว่า “กายกรรม” การกระทำทางวาจา ได้แก่ การพูด สนทนา การทักทาย และการสั่งสอน เป็นต้น เรียกว่า “วจีกรรม” ส่วนการกระทำที่ซับซ้อนมากขึ้น ยากต่อความเข้าใจต้องติดตามสังเกต วิเคราะห์ ดีความ และประเมินค่าเป็นการกระทำทางใจ เช่น การคิด การจำ การลืม การเรียนรู้ แรงจูงใจ เจตคติความเมตตาหรือความรัก เป็นต้น เรียกว่า “มโนกรรม” (เรียม ศรีทอง, 2542 : 5) พฤติกรรมของมนุษย์ทั้ง 3 ลักษณะมีได้อยู่แยกจากกัน แต่ทำงานผสมผสานเป็นจริตหรือจริยาตามลักษณะความประพฤติที่ทาอยู่ประจำอยู่ในสันดานพื้นเพจิตใจ หรือลักษณะอุปนิสัย 6 ประเภท คือ ราคะจริต โทสจริต โมหจริต สัทธาจริต พุทธิจริต วิตกจริต (ขุ ม. (ไทย) 29/156/430) ในทางจิตวิทยาตะวันตกทุกๆ ไปเรียกลักษณะต่างๆ ไปของบุคคลว่าบุคลิกภาพ (Personality) ซึ่งรวมหมายถึงคุณสมบัติภายในและพฤติกรรมเฉพาะบุคคลโดยรวมในพุทธปรัชญาเถรวาท ถือว่าพฤติกรรมมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เพราะกายกับจิตต่างก็อาศัยซึ่งกันและกัน กายเป็นที่อาศัยของจิต และจิตเป็นผู้ควบคุมภายในสำหรับการรับรู้ และการเรียนรู้โดยผ่านกายการทำงานของจิตส่งผลกระทบต่อสภาพทางกาย ดังนั้น มนุษย์จะทำดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับสุขหรืออยู่อย่าง เป็นทุกข์ ขึ้นอยู่กับสภาพทางจิต เพราะภาวะจิตใจที่ดีหรือไม่ดีนั้นจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมดีหรือไม่ดีตาม ดังพุทธพจน์ในคาถาคัมภีร์ธรรมบทว่า “...ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุดสำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจอันโทษ ประทุษร้ายแล้วกล่าวอยู่ที่

ตามทำอยู่ก็ตามทุกข้อมไปตามบุคคลนั้น เพราะทุจริต 3 อย่างนั้น เหมือนลื้อหมุนไปตามรอยเท้าโคผู้ลากเกวียนไปอยู่ฉะนั้น” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/1/23)

สังคมปัจจุบันนี้ พฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลในสังคมมีปัญหาขั้นรุนแรง เพราะขาดการพัฒนาทางด้านพฤติกรรม ทางด้านร่างกาย และจิตใจ พฤติกรรมยังเป็นผลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมมา โดยแต่ละคนไม่อาจจะเลือกสิ่งแวดล้อมของตนได้ พฤติกรรม จึงมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ เช่น ปัญหาพิษสุราเรื้อรัง สิ่งเสพติด การฆ่าคน (สุพัตรา สุภาพ, 25249 : 13) เป็นต้น อย่างไรก็ตามถ้าเราได้ดูข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ ฟังจากวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมักจะพบเรื่องวุ่นวายนานับการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง การว่างงาน การลักขโมยการฆ่าข่มขืนกระทำชำเรา ประกอบอาชญากรรม การทำร้าย อัตตะวินิบาตตนเอง และการติดสิ่งเสพติด การฉ้อโกง การขายบริการทางเพศ ในเด็กวัยรุ่นนยกพวกตีกัน นักศึกษายกพวกตีกัน (จำลอง ดิษยวณิช, 2544 : 4) เป็นต้น จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ในโลกปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ศาสนานั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก พฤติกรรมทางศาสนาเป็นองค์ประกอบภายในโครงสร้างพฤติกรรมที่สามารถกำหนดรูปแบบทางการแสดงออกต่างๆ ของมนุษย์ได้ เช่น ความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยมต่างๆ อันเป็นวิถีที่มนุษย์ยึดถือปฏิบัติอยู่ในสังคมเหล่านี้มีบทบาทต่อการแสดงออกที่เป็นปฏิภริยาตอบสนองให้เกิดการสร้างสรรคอื่นๆ การเรียนรู้ ความรู้สึนึกคิด การตัดสินใจแม้แต่การเสริมสร้างในการเลือกสมาชิกในสังคม นอกจากนี้เรายังพบว่า ศาสนามีบทบาทต่อต้านพฤติกรรมที่ขัดต่อสังคมและสามารถบันดาลใจให้มนุษย์เปลี่ยนพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมืองสังคมและสิ่งแวดล้อม (วาริญา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม, 2545 : 1-2) เป็นต้น

ประเทศไทย นั้นมีการนับถือพระพุทธศาสนาเป็นเวลาอันยาวนาน โดยเป็นสถาบันหลัก และเอกลักษณ์ของชนชาติไทย เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยมาเป็นเวลาอันช้านาน ซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา นั้นมุ่งส่งเสริมให้มีการคิดอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552 : 2) ดังนั้น ความสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมทางด้านร่างกายจิตใจ และสังคมจึงมีหลักการที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของผู้ใดมีสุขภาพสมบูรณ์ สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างดี จิตจะทำหน้าที่ควบคุมและสั่งการทำงานทุกอย่างของร่างกายให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (รังสรรค์ แสงสุขและคณะ, 2544 : 188) ของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขพระพุทธศาสนามีหลักศีล 5 ที่เรียกว่า เบญจศีล เป็นแนวทางเบื้องต้นเพื่อมีคุณธรรมจึงจะสามารถขัดเกลานิสัยใจคอให้มนุษย์มีความประณีตยิ่งขึ้นมีความประพฤติ

และการกระทำที่ตีงามรู้จักยับยั้งชั่งใจ จะกระทำ จะพูด จะคิด ก็ต้องไตร่ตรองให้รอบคอบ ดีเสียก่อน (บุญมี แทนแก้ว, 2547 : 5-6) ถ้าสังคมขาดการควบคุมด้วยศีล ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยกายบ้าง ทางทรัพย์สินบ้าง มนุษย์จะรู้สึกหวาดหวั่น สะพรึงกลัวไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าสังคมควบคุมด้วยศีลไม่ประทุษร้ายกัน ด้วยกาย วาจาสังคมของเราจะน่าอยู่มากทีเดียว (วสิน อินทสระ, 2549 : 37-38) ดังนั้น ศีล แปลว่า ปกติ เย็น ระเบียบ วินัย เป็นต้น กล่าวคือ ผู้มีศีลต้องมีกายวาจาและใจเย็นสบายไม่เร่าร้อนด้วย รากะ โทสะ และโมหะ เป็นผู้มีกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริตศีล 5 จึงเป็นข้อปฏิบัติที่มีประโยชน์ต่อสังคมจึงจำเป็นต้องเข้าใจในศีล 5 เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนรักษาเอง และเพื่อความสงบสุขของสังคมด้วย (พระเทวรินทร์ เทววิโท, 2544 : 83)

ในกรณีดังกล่าวถ้าคนไทยอ่อนน้อมนำหลักการของพระพุทธศาสนามาประพฤติ โดยทั่วถึงสมดังเจตนารมณ์แห่งพระพุทธศาสนาที่แสดงถึงหลักปฏิบัติในระดับบุคคล ตั้งแต่เบื้องต้นไปจนถึงการพัฒนาตนเองเพื่อความดีงามสูงสุด และหลักปฏิบัติต่อชุมชน สังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเกิดเสรีภาพตามหลักมนุษยธรรม ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ว่า “คำสอนและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม และสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุดก็คือ คำสอนและ หลักปฏิบัติในชั้นศีล” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549 : 431-432) การรักษาศีลพื้นฐานหรือศีล 5 ซึ่งเป็นข้อกำหนดอย่างต่ำ หรือหลักความประพฤติอย่างน้อยที่สุดในระดับศีลย่อมก่อให้เกิดความปกติเรียบร้อยดีงาม แก่ผู้ประพฤติ กระทั่งภาพรวมของสังคมย่อมเกิดความสงบเรียบร้อย ดังในสรภังคชาดกกล่าวถึงศีลไว้ดังนี้ “บุคคลใดในโลกนี้ ส้ารวมกาย วาจา ใจ ไม่ทำบาปกรรมอะไร ไม่พูดเหลวไหล เพราะเหตุแห่งตน บัณฑิตเรียกคนเช่นนั้นว่า ผู้มีศีล” (ขุ.ชา.ทก. (ไทย) 27/76/607) และในคัมภีร์วิสุทธิมรรค ได้แสดงเกี่ยวกับศีลไว้ ดังนี้ “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้นของบุคคลผู้งดเว้นจากปาณาติบาตเป็นต้นอยู่ก็ดีของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติอยู่ก็ดี ชื่อว่าศีล” (พระพุทธโฆสเถระ, 2548 : 9) เพราะเจตนารมณ์แห่งศีล 5 ย่อมเป็นหลักพื้นฐานในการควบคุมกาย วาจา อันจะส่งผลดีต่อตนเอง และสังคมแต่จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้คุณธรรมประจำตัวปัจเจกบุคคลลดลงในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปล่อยตนเองให้หลงไปตามกิเลสตัณหา ความอยากต่าง ๆ จนขาดความยับยั้งชั่งใจ ยึดมั่นในศักดิ์ศรีอย่างงมงายไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรม ไม่นำปัญญามาพิจารณาเหตุผล ขาดความยำเกรงต่อกฎหมาย บ้านเมือง สร้างเวรภัยต่อกันไม่สิ้นสุด ขาดความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปต่อความชั่วทั้งหลาย ขาดขันติความอดทนต่อการกระทบกระทั่ง ขาดเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ เมื่อคุณธรรมที่จะส่งเสริมความดีงามแห่งปัจเจกบุคคลลดลง ย่อมทำให้เกิดการกระทำล่วงละเมิดศีล 5 มากขึ้น ด้วยไม่สามารถควบคุมกาย วาจาให้อยู่ภายในกรอบของศีล 5 ได้

ในขณะที่เดียวกันปัจจุบันบุคคลยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการรักษา
ศีล 5 ทำให้ไม่สามารถประพฤติตนอยู่ภายในกรอบของศีล 5 ได้ ซึ่งการรักษาศีล 5 ไม่ได้
หมายถึง เฉพาะการสมาทานศีลจากพระสงฆ์แล้วนำมาปฏิบัติเท่านั้น การรักษาศีลอาจเริ่ม
จากตนเองก็ได้ เพียงแต่ผู้รักษาศีลต้องมีความตั้งใจดเว้นจากการกระทำอันมิชอบ และใน
ขณะเดียวกันการรับศีลจากพระสงฆ์ ผู้รับศีลจะมีศีลได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติ
ประคับประคองมิให้ล่วงละเมิดศีล รักษาศีลมิให้ขาด หรือต่างพร้อย ด้วยการ
ประคับประคองกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในกรอบของศีล รู้จักยับยั้งชั่งใจ บังคับ ควบคุม และ
ฝึกอบรมจิตใจตนเองให้แสดงออกต่อสิ่งที่มากระทบ อย่างเหมาะสม ทั้งสิ่งที่น่าพึงพอใจ
และไม่น่าพึงพอใจ เพื่อให้ผู้รักษาศีล 5 สามารถประพฤติตนอยู่ภายในกรอบของศีล 5
จนกระทั่งสามารถรักษาศีล 5 ได้มั่นคง จึงควรนำหลักธรรมอื่น มาสนับสนุนเพื่อให้การ
รักษาศีล 5 เกิดความสมบูรณ์

จากที่กล่าวมาชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ
เป็นชุมชนหนึ่งในชนบท ซึ่งเป็นสังคมที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ยึดถือใน
หลักธรรมและได้น้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ แต่ก็เป็นธรรมดาของสังคมที่จะมีคน
ดีและคนไม่ดีอยู่ร่วมกัน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคลสำคัญๆ ใน
เรื่องพฤติกรรม และปัญหาของสังคมมีทั้งด้านที่ดีมีการพัฒนา และด้านที่ยังขาดการพัฒนา
จึงทำให้มีปัญหาสังคม ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาพฤติกรรมและคนในสังคม จึงเห็น
ว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะใช้การประยุกต์หลักศีล 5 ตามแนวพุทธศาสนาพัฒนา
พฤติกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมี
ความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของ
ชาวพุทธในชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ เพื่อเป็น
ประโยชน์ในทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และพฤติกรรมของ
มนุษย์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดหลักศีล 5 ของชาวพุทธบ้าน
ใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ
3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของชาวพุทธ
บ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท สภาพปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดหลักศีล 5 และแนวทางการประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของชุมชน บ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

2. ด้านเอกสาร

1. ชั้นปฐมภูมิ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา จากพระไตรปิฎกฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. ชั้นทุติยภูมิ ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับหลักศีล 5 และการพัฒนาพฤติกรรม

3. พื้นที่ศึกษา

ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่เป็นพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ในชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 30 รูป/คน ได้แก่

1. พระสงฆ์ระดับเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จำนวน 3 รูป

2. นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน

3. ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

4. ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน

5. ประชาชนชาวพุทธ จำนวน 20 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (First Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส อัตโนมัตติ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารจากหนังสือต่าง ๆ รวมไปถึงเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

3. จัดกระทำข้อมูล ที่ศึกษาและรวบรวมจากการประชากร กลุ่มเป้าหมาย ได้มา โดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) จากการสัมภาษณ์บุคคล ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่เป็นพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ในชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ที่เป็นพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ในชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 30 รูป/คน ได้แก่

1. พระสงฆ์ระดับเจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จำนวน 3 รูป

2. นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน

3. ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

4. ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน

5. ชาวบ้านบ้านใหม่พัฒนา จำนวน 20 คน

4. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ นำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. แนวคิดหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และพฤติกรรมของมนุษย์

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาทสรุปได้ว่า “ศีล” (Morality) หมายถึง เป็นความประพฤติชอบทางกาย และวาจาหรือ เรียกว่าความเป็นปกติ คือ ความมีระเบียบวินัยทางกาย และวาจา โดยอาศัยเจตนาถาวร จึงละบาปคืออกุศลได้ คือ กายทุจริต วจีทุจริต “ศีล” จึงเป็นธรรมเบื้องต้นที่จะให้เกิดกุศลธรรมทั้งปวง เป็นประธานให้กุศลธรรมอื่นๆ เกิดขึ้นตามมา กล่าวคือ ความมีเมตตากรุณา หิริ โอตตปเป และความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น เพราะศีลจัดว่าเป็นฐานให้ถึงซึ่งโลกุตระธรรม คือ นิพพานสมบัติ ก็ต้องอาศัยศีลเป็นพื้นฐาน ดังนั้นศีลจึงเป็นเบื้องต้นแห่งการปฏิบัติให้สุจริตทางกาย วาจา และใจเป็นที่สุด

หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติที่ดีงาม และการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ได้แก่ ศีล 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่เป็นประโยชน์แก่อกุลแก่สังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ศีล 5 ประการนี้ เรียกว่า หลักมนุษยธรรม แปลว่า ธรรมสำหรับมนุษย์ ธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ การไม่ดื่มสุราเมรัย เพื่อความประพฤติให้ถึงความเป็นปกติ ทางกาย วาจา คือ มีความสำรวมระวัง อาศัยเจตนาเป็น

เครื่องงดเว้นจากความชั่ว หรือทุจริตทางกายกรรม วาจกรรม คือ 5 ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย ให้พ้นจากทุจริต เพื่อให้มีสติปัญญารอบคอบสามารถควบคุมจิตใจของตนเองไม่ตกในทางที่ชั่วร้าย ทำให้เกิดคุณงามความดี มีเมตตา กรุณา ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตธรรม มีความจริงใจต่อกันและกัน มีความสามัคคี และมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตรักในเพื่อนมนุษย์ และสรรพสัตว์ที่เกิดมาร่วมโลก ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

พฤติกรรม หมายถึง อาการกระทำต่างๆ หรือกิริยาที่แสดงออกมาทางร่างกาย วาจาและใจ โดยอาศัยระบบ ระบบประสาท กล้ามเนื้อ ระบบต่อม และความรู้สึกนึกคิด สิ่งเร้าต่างๆ มากระตุ้นทำให้จิตเกิดสภาวะทางอารมณ์ โดยอาศัยจิตใจเป็นตัวรับรู้อารมณ์ และแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาทางพฤติกรรมภายใต้พื้นฐานทางจิตทั้ง 6 ประการ ของแต่ละบุคคลว่ามีพื้นเพ นิสัยอย่างไร และแสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ เป็นพฤติกรรมต่างๆ และมีความแตกต่างกันออกไปในทุกๆ ด้าน ที่มีทั้งด้านที่ดี และไม่ดี คือ การแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ที่เป็นสุจริต และเป็นทุจริต เป็นกุศล และอกุศลในที่สุด ดังนั้นลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์จึงมี 3 ประการ คือ พฤติกรรมทางกาย คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางการกระทำทางกาย เรียกว่า กายกรรม พฤติกรรมทางวาจา คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางการพูด เรียกว่าวาจกรรม และพฤติกรรมทางความคิด คือ พฤติกรรมทางใจ เรียกว่า มโนกรรม และแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา คือ

(1) พฤติกรรมที่ดี จึงหมายถึง การกระทำออกมทางกายวาจา และใจ คือ การปฏิบัติดำเนินชีวิตตามหลักของเบญจศีล 5 ประการ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤตินอกใจ การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย และเป็นผู้มีความสังวร ระวังสำรวมจิตใจของตนเองเป็นสำคัญ เป็นผู้ที่ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีหิริ โอตตัปปะ และแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างเหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และสังคม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

(2) พฤติกรรมที่ไม่ดี จึงหมายถึง การแสดงออกมาทางด้านที่ไม่ดี ทางกายวาจา และใจที่เป็นอกุศล ไม่ดำเนินชีวิตตามหลักเบญจศีล คือ มีการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ประพฤตินอกใจ พูดเท็จ ดื่มสุราเมรัย และไม่ดำเนินชีวิตตามหลักเบญจธรรม ไม่เป็นผู้มีความสังวร ระวังสำรวมจิตใจของตนเอง คือ เป็นผู้ที่ขาดความเมตตา กรุณา ขาดความซื่อสัตย์สุจริตธรรม และหิริ โอตตัปปะ ขาดความยับยั้งชั่งใจ ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ จนเป็นเหตุให้ตนเอง และสังคมได้รับความสับสนวุ่นวาย และเดือดร้อนในที่สุด

2. สภาพปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดหลักศีล 5 ของชาวพุทธบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

จากการศึกษาปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดหลักศีล 5 ของชาวชุมชนบ้านใหม่พัฒนาตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ พบว่า

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 1 พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการละเมิดศีลข้อนี้ เป็นปัญหาจากการทำร้ายร่างกาย และการทะเลาะวิวาท ส่วนการฆ่าสัตว์นั้นเป็นไปเพื่อทำอาหาร และมีบางส่วนเป็นการทำทารุณกรรมสัตว์ เช่นเช่น ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 2 พบว่า สาเหตุของการลักทรัพย์ มีปัจจัยอื่นในสภาพแวดล้อมอื่นๆ ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้มีการแสวงหาทรัพย์ในทางทุจริต เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาค่านิยมที่ผิดๆ เป็นต้น

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 3 พบว่ามีสาเหตุของปัญหาคลายคลึงกัน เจื่อนไขที่ทำให้เด็กหญิงหันมาละเมิดหรือทำผิดในเรื่องเพศนั้นเพราะความพึงพอใจในด้านวัตถุนิยมการแต่งตัวเที่ยวเตร่ ไม่ว่าจะเพื่อนเที่ยว เพื่อนชายที่เธอชื่นชอบ หรือแม้แต่คนในครอบครัวของเธอเองและสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการการประพตติผิดทางเพศ ก็คือ พวกเธอจะมีความตื่นตัวทางเพศเร็วเกินไป มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ โดยถือว่าเรื่องทางเพศเป็นเรื่องธรรมดา มีการเกิดติดโรคทางเพศสัมพันธ์และทำแท้ง เสพยาเสพติด และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 4 นี้ ส่วนมากจะเป็นการกล่าวคำเท็จเล็กๆ น้อยๆ ทั้งนี้เพื่อความสบายใจของครอบครัว ไม่มีปัจเจกบุคคลใดที่มีการพูดโกหกเป็นอาชีพ แต่ก็มีบ้างเพื่อผลประโยชน์เป็นครั้งคราวและเป็นบางฤดูกาล การแสดงออกทางกิริยาอาการที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดเช่นสร้างหลักฐานเท็จปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐาน

ปัญหาและพฤติกรรมการละเมิดศีลข้อที่ 5 พบว่า นอกจากปัญหาการติดสุราแล้ว ยังปัญหา ยาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลเสียหายชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหา ยาเสพติดในเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสหลงเข้าสู่วงจรของปัญหา ยาเสพติดได้ง่าย และยังเป็นอนาคตของชาติอีกด้วย เป็นบ่อเกิดของปัญหาต่าง ๆ นับตั้งแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เสพเองที่จะได้รับความทุกข์ยากลำบากทั้งทางกายและทางใจ นอกจากนี้ ถ้าผู้เสพยาเงินมาซื้อยาเสพติดไม่ได้ก็อาจจะก่ออาชญากรรมได้ หรือเมื่อผู้เสพยาเสพติดจนขาดสติสัมปชัญญะอาจก่ออาชญากรรมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งย่อมจะนำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวที่จะต้องสูญเสียทั้งเงินทอง

3. การประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของชาวพุทธบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

รูปแบบและแนวทางการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคายสามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ 1) รูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 2) แนวทางในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ทั้งการเผยแพร่ในวัดและนอกวัด พระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัยใช้วิธีการเผยแพร่โดยมีประเพณีเป็นสื่อกลาง กล่าวคือ มีประชาชนจากที่ต่างๆ ทั้งใกล้และไกลที่ศรัทธาในการแสดงธรรมของท่านได้เข้ามาทำบุญในวันธัมมัสสวนะ (วันพระ) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยใช้เวลาในบางส่วนหนึ่งแสดงธรรมแก่ญาติโยม เพื่อเผยแพร่ธรรมะแก่ญาติโยมที่พากันมาฟังธรรม โดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของ พุทธศาสนสุภาษิต และพญานาค นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจ เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย โดยที่ผู้ได้รับสารอ่านแล้ว ไม่ต้องตีความให้ยุ่งยาก อ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ทันทีทันที การนำเสนอในประเด็นที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งผู้ใหญ่ และเด็กๆ ในส่วนของรูปแบบและแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัย นั้น ท่านมีรูปแบบและแนวทางในการเผยแพร่ที่กว้างขวาง เจาะทุกระดับ ทุกกลุ่มชน โดยรูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัยนั้น โดยที่จะเน้นการเผยแพร่ธรรมะใน 2 รูปแบบ คือ 1) เชิงรุก และ 2) เชิงรับ

โดยในส่วนของเชิงรุกรุ่นั้น พระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัยใช้วิธีการเผยแพร่ธรรมะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเป็นระบบ ส่วนในรูปแบบเชิงรับนั้น ท่านใช้แนวทางในการเผยแพร่ธรรมะที่ได้เผยแพร่ไปแล้ว มีผลย้อนกลับมาได้ผลดีมีกระแสตอบรับจากพุทธศาสนิกชนที่รับสารนั้นแล้วได้ประโยชน์จากสาร และสามารถนำสารที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด แนวทางการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์ชัย มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยสามารถนำหลักพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางศาสตร์วิชาการ โดยใช้หลักธรรม สติสัมปชัญญะ นำมาประยุกต์การเข้ากับเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีตามหลักสติสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในการเผยแพร่ธรรมะควรมีสติในการใช้เพื่อให้พอดี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และพฤติกรรมของมนุษย์
2. ได้เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของชาวพุทธในชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

3. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้จากการประยุกต์หลักศีล 5 เพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลศรีวิไล อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรียม ศรีทอง. (2542). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็ดดูเคชั่นจำกัด.
- สุพัตรา สุภาพ. (2549). **ปัญหาสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- จำลอง ดิษยวณิช. (2544). **จิตวิทยาของความดับทุกข์**. เชียงใหม่ : พิมพ์ที่บริษัทกลางเวียงการพิมพ์ จำกัด.
- วาริญา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2545). **จิตวิทยาพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์ชีวาภิวัฒน์.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **พระไตรปิฎกศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รายวัน.
- รังสรรค์ แสงสุขและคณะ. (2544). **ความรู้คู่คุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญมี แทนแก้ว. (2547). **พระพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ.เอ.พรินติ้งเฮ้า.
- วสิน อินทสระ. (2549). **พุทธจริยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรม.
- พระเทวินทร์ เทวินโท. (2544). **พุทธจริยศาสตร์จริยศาสตร์ และจริยธรรม**. ผู้พิมพ์ คุณนงลักษณ์ คุรุฑแก้ว.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2549). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พระพุทธโฆสเถระ. (2548). **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ- อาสภมหาเถร). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ธนาเพชร.